

Оповіщення

Серед експонатів виставки «Історія садиби. Від і до» — оповіщення, яке сто років тому голова будинкового комітету №13 на Андріївському узвозі отримав від київських чиновників.

Пожовтілий папірець датується груднем 1922 року, деякі літери друкарського тексту напівстерті; чорним, червоним, зеленим чорнилом вписано цифри і слова.

Повідомляється, що 3 лютого 1922 року постановою київської влади в будинках, які повертаються власникам, скасовуються будинкові комітети і, відповідно, їх керівники втрачають свої повноваження. Перші будинкові

комітети в Києві почали виникати після лютневої революції 1917 року, головним їх завданням було розподіляти картки на продукти.

Варвара Михайлівна Булгакова 27 жовтня 1917 року в листі до доньки Надії розповідала, що її обрано товаришкою голови комітету. Разом з Василем Павловичем Листовнічим, власником садиби, мама Міхаїла Булгакова розв'язувала організаційні питання і очолювала практичну роботу, сподівалась, що створення комітету дозволить отримувати хліб без черги. А будинкові комітети, які виникали стихійно, переросли рамки продовольчих органів, стали помічниками міської влади. В оповіданні Булгакова «В ніч на 3-є число» списки домової охорони складав Колька Бакалейніков, як секретар комітету.

З приходом до влади більшовиків функція цих органів самоврядування змінилась. Після того, як у травні 1919 року прийняли закон про ліквідацію приватної власності на нерухомість у містах, вони мали наглядати за виконанням зобов'язань власниками будинків. За інструкцією НКВС члени будинкових комітетів мали право перевіряти документи мешканців дому, давати згоду на виселення з будинків громадян, які не виконують правил спільного проживання; мали бути присутніми при арештах і облавах, надавати допомогу органам міліції.

14 червня 1919 року будинковий комітет №136 дому №13 на Андріївському узвозі звернувся до юридичного відділу київської ЧК з проханням звільнити з під арешту тов. В.П.Листовнічого, — службовця відділу народної освіти, засновника і викладача київських технічних курсів для робітників, якого обвинуватили у контрреволюційній діяльності. Цю заяву підписала і Варвара Михайлівна Булгакова, секретар будинкового комітету. На думку громадськості влада не звернула уваги. Після трагічної загибелі Листовнічого наприкінці серпня 1919 року, власниками садиби №13 стали його вдова Ядвіга і донька Ніна (Інна).

У 1920 році проводили «реквізиції» кімнат для матросів, які, за спогадами Інни Листовнічої, розпалювали піч книжками з бібліотеки її батька. Ймовірно, садибу №13 збирались націоналізувати. Проте, з запровадженням НЕПу, такі процеси були призупинені. Невідомий нам «председатель домкомбеда» (дивне вживання аббревіатури в даному випадку – «комітети бідноти») існували лише в селах, в містах – просто «домкоми») припинив виконувати свої «функції». Окрім завідуючого відділом денационалізації і діловода, документ підписав «зав.жилпод.отделом». Міхаїл Булгаков, автор «Записок на манжетах» і «Собачого серця», не вигадував подібні «новоязи».

З грудня 1922 року всі розпорядження по домоволодінню №13 віддавали Ядвіга Вікторівна і Ніна (Інна) Василівна Листовнічі. Ядвіги Вікторівни не стало у 1936 році. Розпоряджалась домоволодінням переважно Інна Василівна, з 1924 року — з допомогою чоловіка, Ніколая Івановича Кончаковського, а згодом, і сина Валерія. Ніколай Іванович і Валерій опікувались фізичним станом садиби, — ремонтом, прибиранням вулиці, заготівлею дров. Інна Василівна вирішувала всі організаційні питання, спілкувалась з фінінспекторами, міліціонерами, заповнювала будинкову книгу, забезпечувала мешканців різноманітними довідками. Певним чином, і в радянські часи на Андріївському узвозі,13 був прибутковий будинок, за спогадами Валерія Кончаковського, перед початком другої світової війни в садибі іноді проживало 70 людей. Інна Василівна була чудовою господинею, у якої не виникало конфліктів з мешканцями, і люди жили дружно.

В часи фашистської окупації Києва Інна Василівна врятувала чотири людини – в її домі жила єврейська жінка Марія Горбачевська і родина Славензонів, якій в будинковій книзі виправили прізвище на слов'янське. Інна Василівна Кончаковська, її чоловік і син визнані праведниками Бабиного Яру.

Приватною власністю дім на Андріївському узвозі був до 1960 року, Інна Василівна пішла з життя у 1985 році. Одним з останніх «розпоряджень» Інни Василівни було своєрідне благословення на створення і відкриття в її домі музею Міхаїла Булгакова. Саме вона подарувала Анатолію Петровичу Кончаковському, першому директору музею, фотографії, документи, книги і спогади про життя на Андріївському узвозі родин Булгакових і Листовнічих.

✦ Для рубрики [#історіясадибиАндріївський13](#) матеріал підготувала старша наукова співробітниця музею Валентина Дерід.